

Asia: VN/9330/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kannatamme puhtaampaan kalustoon siirtymistä. Haluamme kuitenkin tuoda esiin muutamia alueellisia erityispiirteitä, jotka on syytä huomioida lain valmistelussa.

1) Maaseutumaisissa kunnissa on hyvin tyypillistä, että kuljetuspalveluiden tarjouspyyntöihin tulee vain yksi tai muutamia tarjouksia. Kuntien asukkailleen tarjoamat palvelut voivat vaarantua, jos hankintoihin asetetaan liian suuria vaatimuksia kalustosta. Toisaalta palveluiden hinnat voivat nousta kohtuuttomasti, jos kunnan tarjouskilpailua ei synny tilanteessa, jossa vain yksittäinen tarjoaja on halukas tai kyvykäs investoimaan uuteen kalustoon. Koronan myötä monien kuljetusyritysten investointihalu- ja kyky on muutenkin normaalia alhaisemmalla tasolla.

2) Uusiutuviin käyttövoimiin siirtyminen vaatii isoa parannusta ja rahallista tukea lataus- ja tankkausinfraan. Palvelun tuottamisen tehokkuus ja laatu voivat kärsiä, jos palveluntarjoajan on muutettava reittejä tai aikatauluja päästäkseen lataamaan/tankkaamaan. Lisäksi pitkät välimatkat johtavat siihen, että palveluntarjoajan on investoitava nimenomaan kalleimman segmentin sähköautoihin, jotta oletettu kantama riittää koko päiväksi ilman pitkiä lataustaukoja. Valtion olisi tuettava tällaisia investointeja voimakkaammin siinä tapauksessa, jos julkisiin hankintoihin osallistuminen vaatii merkittäviä investointeja yrityksiltä. Pitkän kantaman kalustoa ei myöskään ole vielä paljoa tarjolla kuntien tyypillisesti tekemiin kuljetushankintoihin, kuten koulu- ja sote-kuljetuksiin.

3) Ensimmäisen hankintajakson vaatimukset ohjaavat palveluntarjoajia lataushybridikalustoon. Tällainen kalusto voi pahimmillaan kääntyä ympäristötehokkuusajatusta vastaan. Pitkien välimatkojen ympäristössä sähkömoottorilla ajo päättyy nopeasti ja tämän jälkeen käytetään fossiilista polttoainetta kärjistäen "ylimääräisten akkujen kuljetukseen". Järkevää kapasiteetin

käyttöä on pyrkiä saamaan käytössä olevalle kalustolle mahdollisimman paljon ajoja, jolloin tyyppillinen lataushybridien n. 50 km sähköllä ajon kantama loppuu hyvin nopeasti.

4) Lakiesityksessä voitaisiin huomioida paremmin myös muut tavat lisätä ympäristötehokkuutta, kuten täyttöasteen nostaminen, siirtymien vähentäminen ja saman kaluston käyttö moniin eri tarkoituksiin. Yksi merkittävä tapa saada julkisten kuljetushankintojen ympäristötehokkuutta parannettua olisi saada Kelan kuljetukset yhdisteltyä sote-kuljetusten ja sivistystoimien kuljetusten kanssa.

5) Lain on oltava huomattavasti selkeämpi kuin luonnos. Luonnoksessa ja siitä julkisesti järjestetyissä esittelyissä on ristiriitaisuuksia. Lasketaanko hankintakynnykset koko tarkasteluajalta vai hankintakohtaisesti? Miten käyttöoikeussopimuksia tulkitaan? Lasketaanko energiatehokkuuden toteutumista kaluston määrällä vai käytöllä? Kuuluuko leasing-kalusto mukaan vai ei? Tyyppillisessä pienessä kunnassa ei ole erikseen hankinta-asiantuntijaa vaan hankinnat ovat osa muuta virkatyötä. Tulkinnanvaraisuus ei saa johtaa tarpeeseen ostaa ulkopuolista hankinta-apua.

6) Julkiset hankinnat vaikuttavat myös saman alueen yksityisiin hankintoihin. Jos julkinen hankinta ohjaa tietynlaiseen infraan, myös muut ovat saman infran varassa. Monille Pohjois- ja Itä-Suomen alueille sopisi kaasukalustoon siirtyminen paremmin kuin sähkökalustoon. Julkisten hankintojen kautta kannattaisi tukea biokaasuekosysteemin kehittymistä. Tällainen kalusto on monille yrityksille ja yksityishenkilöille hankittavissa pienemmällä kynnyksellä ja julkinen hankinta säteilisi tällöin nopeammin myös yksityisiin toimijoihin edistäen fossiilittomaan liikenteeseen siirtymistä alueellisesti.

Lausunto on laadittu yhteistyössä seuraavien julkisia hankintoja tekevien organisaatioiden toimesta:

Kaustisen seutukunta (Halsua, Kaustinen, Lestijärvi, Toholampi, Veteli)

Kannuksen kaupunki

Kokkolan kaupunki

Perhon kunta

Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystyöryhmä Soite

Jylhä Petri
Lestijärven kunta Kaustisen seutukunta

